

VEDLEGG

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG BEREDSKAPSDEPARTEMENT

Justis- og beredskapsministeren

Justiskomiteen
Stortinget
Postboks 1700
0026 Oslo

Deres ref.

Vår ref.
22/1361 - NBE

Dato
21.03.2022

Uttalelse til Dokument 8:104 L (2021–2022)

Jeg viser til justiskomiteens brev 1. mars 2022 med anmodning om departementets uttalelse i forbindelse med behandlingen av Dokument 8:104 L (2021–2022) Representantforslag om endring av straffeprosessloven (varetektsfengsling av terrormistenkte).

Representantene foreslår at samtlige terrorlovbrudd etter straffeloven kapittel 18 – også lovbruddene med lavere strafferamme enn ti års fengsel – skal kunne gi grunnlag for pågrepelse og varetektsfengsling etter straffeprosessloven § 172, jf. § 184 annet ledd. Forslagsstillerne begrunner dette med at det klart er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse og skape utrygghet i samfunnet at personer mistenkt for terrorrelaterte lovbrudd er på frifot i påvente av rettsbehandlingen av anklagen.

Først vil jeg fremheve at varetektsfengsling er et inngripende tvangsmiddel. Siden varetektsfengsling innebærer at den mistenkte fengsles *før* retten har avsagt fellende dom, står varetektsordningen i et spenningsforhold til det grunnlovfestede forbudet mot straff uten dom og uskyldspresumsjonen. Norge har allerede måttet tåle kritikk fra blant annet internasjonale overvåkingsorganer for vår varetektspraksis. Det er derfor grunn til å utvise forsiktighet med å utvide varetektsordningens anvendelsesområde ytterligere.

Straffeprosesslovens normalregel er at pågrepelse og varetektsfengsling bare kan besluttes når det foreligger skjellig grunn til mistanke om en straffbar handling som

kan medføre høyere straff enn seks måneders fengsel. I tillegg kreves det at det foreligger enten unndragelsesfare, bevisforspillelsesfare eller gjentakelsesfare.

I de mest alvorlige straffesakene er det gjort unntak fra dette utgangspunktet og åpnet for varetektsfengsling selv om det ikke foreligger en særlig fengslingsgrunn, jf. straffeprosessloven § 184 annet ledd, jf. § 172. Varetektsfengsling etter denne unntaksregelen betegnes gjerne som *rettshåndhevelsesarrest*, og ordningen har til formål å ivareta allmennhetens trygghetsfølelse, rettsfølelse og tilliten til rettssystemet. Frihetsberøvelse for å ivareta slike hensyn har prinsipielt betenkelige sider, og varetektsfengsling på dette grunnlaget kan bare forsvares i svært alvorlige saker der bevisene er solide. Som forslagsstillerne påpeker, er derfor rettshåndhevelsesarrest kun aktuelt ved mistanke om lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i ti år eller mer, eller ved mistanke om overtredelse av straffeloven §§ 272 eller 274. I tillegg må det foreligge tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken.

Norges menneskerettslige forpliktelser setter skranke for bruken av varetektsfengsling, herunder varetekt begrunnet i rettshåndhevelses hensyn. En ordning med rettshåndhevelsesarrest er ikke i seg selv uforenlig med den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK), og Den europeiske menneskerettsdomstolen har akseptert at hensynet til den offentlige orden – som har betydelige likheter med hensynet bak den norske ordningen med rettshåndhevelsesarrest – kan begrunne varetektsfengsling. EMK legger likevel klare begrensninger på bruken av rettshåndhevelsesarrest, og Høyesterett har ved flere anledninger uttalt at straffeprosessloven § 172 av hensyn til konvensjonen må anvendes med stor varsomhet.

De mest alvorlige terrorlovbruddene, for eksempel terrorhandlinger (straffeloven § 131), terrorforbund (§ 133), terrortrusler (§ 134) og terrorfinansiering (§ 135), er allerede omfattet av bestemmelsen om rettshåndhevelsesarrest i kraft av lovbruddenes strafferamme. Dette er godt begrunnet, og disse handlingene må kunne sies å befinne seg i kjerneområdet for ordningen med rettshåndhevelsesarrest. For de mest alvorlige terrorlovbruddene taler allmennhetens trygghetsfølelse, rettsfølelse og tilliten til strafferettspleien med stor tyngde for at mistenkte ikke bør være på frifot frem til domfellelse. Slike handlinger er utvilsomt samfunnsskadelig virksomhet som kan skape frykt i befolkningen. For de mest alvorlige terrorhandlingene deler jeg naturlig nok representantenes syn på at slike lovbrudd klart bør kunne gi grunnlag for rettshåndhevelsesarrest, slik som det følger av gjeldende rett i dag.

Samtidig varierer også terrorlovbruddene i alvorsgrad, noe som tydelig reflekteres ved at strafferammen for slike lovbrudd spenner fra fengsel inntil tre år til fengsel inntil tretti år. Av hensyn til uskyldspresumsjonen og prinsippet om at ingen skal straffes uten dom, mener jeg det er viktig å holde fast ved at ordningen med rettshåndhevelsesarrest reserveres for de aller groveste lovbruddene. Åpner man for rettshåndhevelsesarrest i større utstrekning, vil dette kunne stå i et tvilsomt forhold til våre menneskerettslige forpliktelser.

Jeg finner ellers grunn til å nevne at det finnes en rekke bestemmelser i straffeloven som har en strafferamme på fengsel i tre eller seks år. Hvis man inntar terrorlovbruddene med en strafferamme på tre eller seks år i bestemmelsen om rettshåndhevelsesarrest, vil dette kunne medføre et press i retning av å inkludere også andre lovbrudd. Videre minner jeg om at terrorlovbruddene uansett etter gjeldende rett kan gi grunnlag for pågrepelse eller varetektsfengsling etter de alminnelige reglene i straffeprosessloven. Dette kan for eksempel være aktuelt hvis det er fare for at gjerningspersonen begår en ny terrorrelatert handling eller vil forspille bevis i saken.

Min vurdering er derfor at det ikke er noen god løsning å utvide ordningen med rettshåndhevelsesarrest til å omfatte samtlige terrorlovbrudd, slik forslagsstillerne tar til orde for.

Representantenes forslag om å fjerne henvisningen til straffeloven § 274 i straffeprosessloven § 172 bokstav b av rettssystematiske hensyn fremstår fornuftig. Dette forslaget kan vurderes fulgt opp i et fremtidig lovarbeid.

Med hilsen

Emilie Mehl

Dokumentet er elektronisk godkjent og sendes uten signatur